

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Yayın No: 1248

Yol Ne Söyler?
Seyahatname'den Seçme Hikâyeler
Evliya Çelebi

Yayına Hazırlayan: Emrah Aydemir

Yayın Koordinatörü: Murat Aydemir

Editör: Rukiye Oklan

Minyatür: Esmâ Eraslan

Kapak ve İç Tasarımı: Tuncay Aşşar

1. Baskı, Şubat 2024, Ankara, 3.000 adet

ISBN 978-625-4284-32-8

Sertifika No: 48058

© Bütün yayın hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
Bu eser, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 10.10.2023 tarih ve
181 sayılı kararı ile basılmıştır.

Ostim OSB Mah. 1256 Cad. No: 11

Yenimahalle / ANKARA

0312 354 91 31 (pbx)

0312 354 91 32

bilgi@tdv.com.tr

seyahatname'den seçme hikâyeler

E v l i y a Ç e l e b i

yol^{ne} söyler?

Yayına Hazırlayan
Emrah Aydemir

içindekiler

1 Sunuş

---

5 Evliya Çelebi

- 6 evliya çelebi kimdir?
8 niçin seyahatname?
9 seyahatine nasıl hazırlandı?

11 Bir Hayal, Bir Rüya...

- 12 doğumum
14 seyahat yâ resûlallah

21 Hayran Kaldım

- 22 hazreti yusuf'un tahıl ambarları
27 tersâne-i âmire

29 Tuna Nehri

- 30 tuna'nın buzları
32 tuna nehri yönü
36 hayret edilecek gülünç bir macera
41 kötü bir gün

49 Karadeniz

- 50 buz tutan deniz
55 karadeniz'de selamet kıydadır
62 hazar denizi canavarı
64 hapsi balığı

67 İstanbul

- 68 son kuşatma
79 eyyûb sultan'ın kabri nasıl bulundu?
82 sığır derisi büyüklüğünde bir bina
86 haksız yere yediğim dayak
89 bayezid camii kiblesi
90 oturma padişahım
93 ah gözüm
95 âmâ mehmet efendi
96 hezarfen ahmet çelebi
96 lâgarî hasan çelebi

99 Balkanlar

- 100 mostar köprüsü
103 teke tek
106 nasip içinde nasip
116 amanvermez alman boğazı
121 knin
124 eşkıya ile görüşme

127 Akdeniz

- 128 osmanlı ordusu azim şehri
131 kıyadaki tehlike
133 malta mı, girit mi?
143 eşkıya belası

147 **Nil Nehri**

- 148 Hz. Ömer'in Nil Nehri'ne emridir
150 Nil'in tuhaf canlıları
153 Sürüden ayrılanı kurt kapar
158 Gavvas

161 **Mekke ve Medine**

- 162 Hz. Peygamber'in ve yakınlarının evleri
169 Nureddin Zengî'nin rüyası
178 Peygamber meslekleri

181 **Orta Doğu**

- 182 Yâ Sâriye, dağa!
184 Mescid-i Aksâ
188 Sîn, Şîn'e girdiğinde
190 Hac yolunda büyük felaket

195 **Anadolu**

- 196 Acaba gerçekliği var mıdır?
198 Fesatlık kokusu
207 Amansız bir dağ
211 Eşkîya ile karşılaşma

Sunuş

“Ben, Evliya Çelebi’yi tenkit etmek için değil, ona inanmak için okurum ve bu yüzden de daima kârlı çıkarım.”

Ahmet Hamdi Tanpınar

Halil İnalçık, Evliya Çelebi’den “en büyük sosyal tarihçi” diye bahseder. Öyle ki o, on ciltlik *Seyahatname*’sine tarih, coğrafya, kültür, medeniyet, sosyoloji, dil, din, kıyafet, sanat, gündelik yaşam, seyahat, toplum, bilim ve daha birçok alanda insanlığı ve dünyayı sığdırmıştır. Onun hiç durmadan seyahat etme hayali, gördüğü bir rüya üzerine gerçekleşir. Böylece ömrünün son elli yılını seyahat ederek geçirir. Gezip gördüğü, duyduğu ve okuduğu her şeyi gücü yettiğinde not alır ve eserine aktarır. O, sadece seyahat etmemiştir, gezip gördüğü yerleri yaşamış ve yazmıştır. Kimi zaman hayati tehlikeler atlatsa da asla hayalinden ve amacından vazgeçmemiştir. Babasından kalan miras başta olmak üzere maaşını, savaşlarda elde ettiği ganimetlerini, verilen hediyeleri kısacası kazancının hepsini seyahati için harcamıştır. Onun yazdıklarını okurken rızkın kesilmediğini, her seferinde Allah’ın nimetlerine nasıl kavuştuğunu ve nasıl tevekkül ederek şükrettiğini göreceksiniz.

Bu çalışma, *Seyahatname*’nin mevcut Osmanlı Türkçesi baskıları ve günümüze çevirisi yapılan transkripsiyonlu metinler üzerinden yapılmıştır. *Seyahatname*’den yapılan

bu seçki, on ciltten oluşan eserin tüm ciltleri gözden geçirilerek hazırlanmıştır. *İkdam* gazetesi sahibi Ahmet Cevdet ve Necip Asım Beylerin, Pertev Paşa Kütüphanesindeki Osmanlıca nüshanın mevcut altı cildi, Türk Tarih Encümeni'nin Osmanlıca yedinci ve sekizinci ciltleri, Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâletinin yeni harflerle basılan dokuz ve onuncu ciltleri bu çalışmada esas metin olarak kullanılmıştır. Mevcut *Seyahatname* baskılarından Yapı Kredi Yayınları ile Türk Tarih Kurumu Yayınlarının tıpkıbasımları ve Zuhuri Danışman'ın on ciltlik *Evliya Çelebi Seyahatnamesi* de Osmanlıca metinlerin yanında yararlanılan kaynaklardandır. Bunların yanında Reşat Ekrem Koçu ve Mustafa Nihat Özön'ün çevirilerinden ve birçok yüksek lisans, doktora tezlerinden ve makalelerden faydalanılmıştır. Gerek transkripsiyonlu gerekse günümüz Türkçesine yapılan çevirilerdeki okuma hatalarının varlığı, bazı kelime ve ifadelerin anlamlandırılmasında sıkıntıların fark edilmesi bizi bu denli çok yönlü ve karşılaştırmalı bir çalışmaya yönlendirmiştir. Bu bağlamda eserin Osmanlıca nüshaları üzerinden en sağlıklı metin oluşturulmaya çalışılmıştır. Yaklaşık iki yılı aşkın bir çalışmanın ürünü olan bu seçki birçok aşama ve okumaların süzgecinden geçirilerek hazırlanmıştır.

Metinleri seçerken gösterilen özen, yazarın dilini korumada da gösterilmiştir. Metinler günümüz Türkçesine aktarılırken Evliya Çelebi'nin anlatımının güzelliğinin ve nahifliğinin bozulmamasına dikkat edilmiştir. Kelimelerin anlamları bağlamsal dizin çerçevesinde cümledeki anlamına göre verilmeye çalışılmıştır. Yer yer dipnotlar da

verilerek eserin dil ve anlatım zenginliği, Evliya elebi'ye özgü kullanımlar korunmuştur. Bu dipnotlar ayrıca okumaya yardımcı unsurlar olarak ek açıklamalar vermek için de kullanılmıştır.

Her biri Evliya elebi'nin *Seyahatname*'sinin bir parçası olan bu seçki, bağımsız öyküler olarak okunabileceği gibi, tek bir hikâye kitabı şeklinde de okunabilecektir. Bu kitap, Anadolu'dan Afrika'ya, Orta Doğu'dan Asya'ya, Balkanlardan Avrupa'ya çeşitli ülkelerin, şehirlerin, insanların, hayatların anlatıldığı renkli bir dünyanın kapılarını açacaktır. Evliya elebi'nin seyahatlerinden oluşan bu hikâyelerinde yaşadıklarını, renkli kişiliğinin şaşırtıcı, acayip, komik, ilginç ve bilgilendirici yönünü, onun usta kalemi ve etkileyici üslubuyla nasıl anlattığını göreceksiniz.

Emrah AYDEMİR

ANKARA 2024